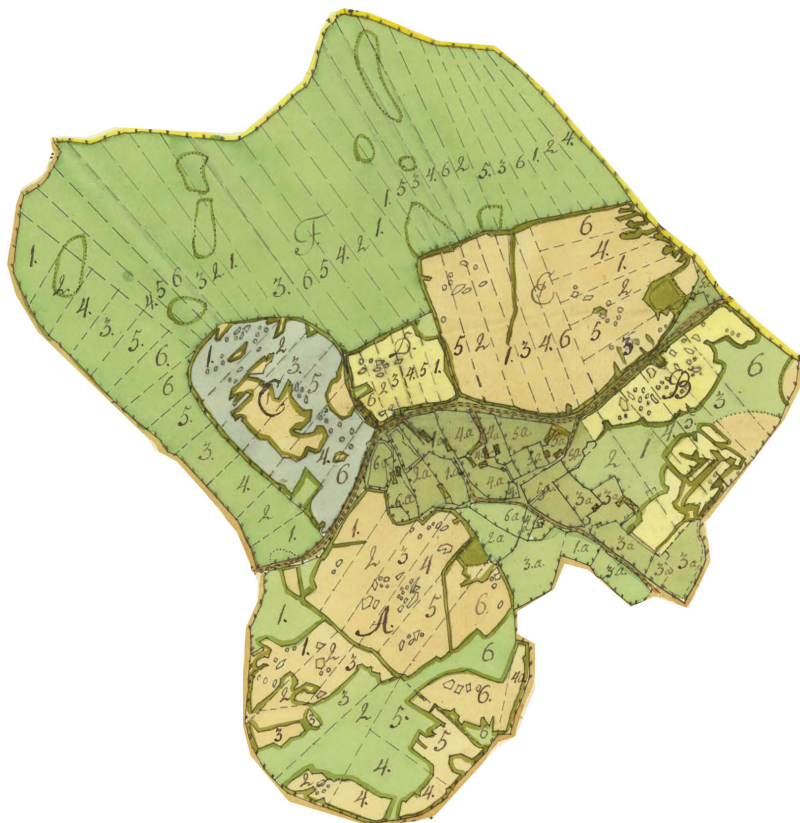

Parallellvägar vid Söregärde

Åby och Ryssby socknar, Kalmar kommun, Småland
Arkeologisk förundersökning, 2006

Magnus Petersson

Rapport 2006
Kalmar läns museum

RAPPORT

Datum 2006-12-21
KLM obj nr 06/48
KLM dnr 33-551-06
Lst dnr 431-5525-06

Landskap: Småland
Kommun: Kalmar
Socken: Åby och Ryssby
Fastighet: Svartingstorp, Söregärde och Rockneby
Arkeologisk förundersökning utförd 20061212-20061213 av Magnus Petersson
Ekonomiskt kartblad 4G9g Ryssby
Uppdragsgivare: Vägverket Region Sydöst
551 91 Jönköping

Inledning

På uppdrag av Vägverket, Region Sydöst, har Kalmar läns museum (KLM) gjort en arkeologisk förundersökning inom fastighet tillhörande Svartingstorp, Åby socken, Söregärde och Rockneby, Ryssby socken. Förundersökningen har föregåtts av en arkeologisk utredning gällande planerade parallellvägar längs väg E22 mellan Lindsdal och Rockneby. I utredningen föreslogs det att några av de planerade vägarna skulle föregås av arkeologiska förundersökningar då de skulle byggas i fornlämnings synpunkt intressanta områden. De förundersökta vägvagnsnitten går under betäckningarna V14 och Ö12.

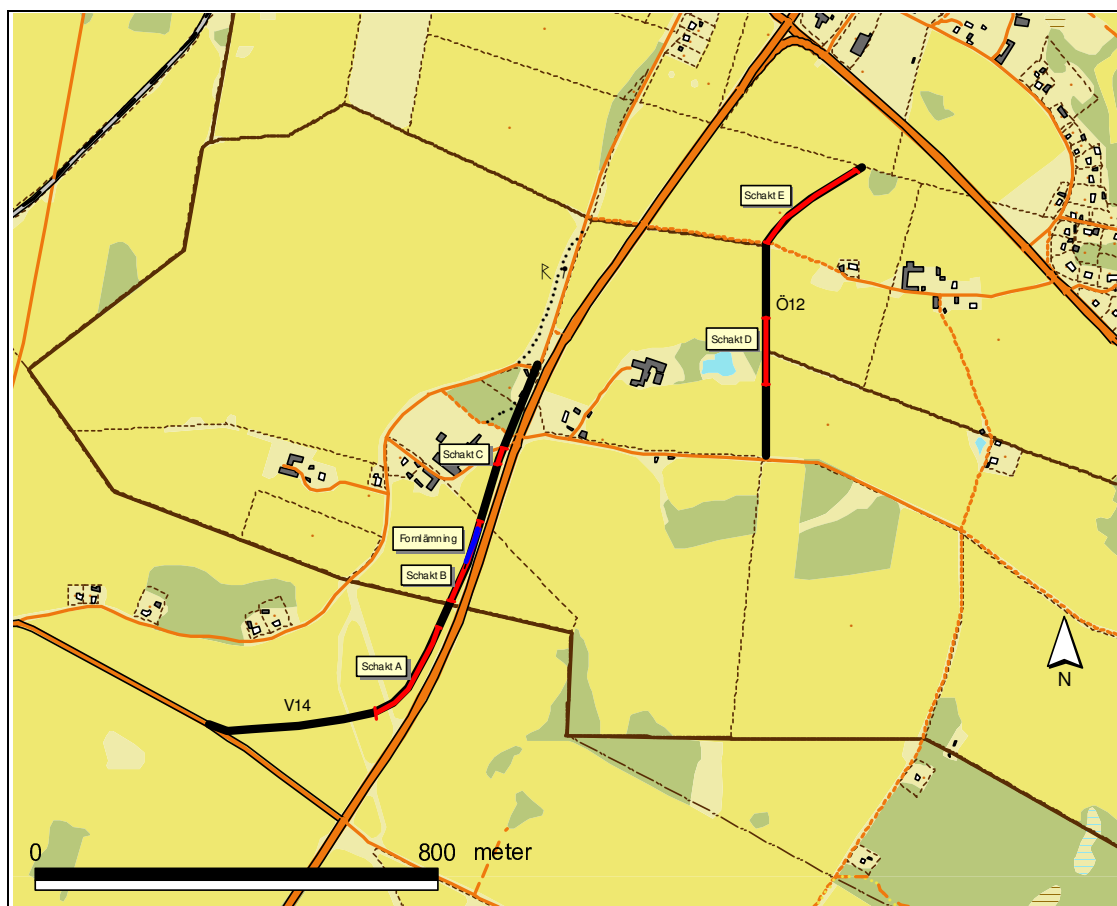
Fornlämningssbild

Området strax söder om Rockneby samhälle är mycket arkeologiskt intressant. Vid Svartingstorp och Söregärde reser sig landskapet och just här är förekomsten av stenåldersboplatser hög. Under jägarstenåldern för ca 7500 år sedan utgjordes området av mindre öar som låg längs kustbandet. För 5000 år sedan, under bondestenåldern, hade detta område blivit en halvö som förbands med fastlandet av Bäckeboåsen. Kustnära områden har alltid varit åtråvärda ur boplatssynpunkt då de erbjuder resurser från olika ekologiska nischer och det är därför det ofta finns stenålderslämningar i anslutning till äldre tiders strandlinjer och åmynningar.

Rocknebys förhistoria karaktäriseras också av de gravfält som nästan omgärdar samhällets bykärna. Gravfälten har en kontinuitet från äldre bronsålder, ca 2000 före Kristus, fram till vikingatid för ca 1000 år sedan. Runstenen i Ryssby kyrka med texten ”*Illuge lät göra bro efter Karl, sin duktige fader*” vittnar om att kristendomen tidigt vunnit insteg i området och att orten varit av central betydelse. Fyndet av 200 arabiska silvermynt, smycken och bitsilver från 900-talet i Söregärde visar att området varit en rik bygd under vikingatiden. Närheten till Skäggenäshalvön och Öland, som förknippats med sjöfart och vida kontakter, kan ha gett Rockneby ett gynnsamt läge för handel och bidragit till ett livaktigt samhälle med rika köpmän och bönder. I samband med bygget av trafikplatsen vid Rockneby och Söregärde hösten 2000 undersökte Kalmar läns museum två järnframställningsugnar. Båda daterades till yngre järnålder.

Metod

Förundersökningen genomfördes med hjälp av matjordsavbaning. Provschakten grävdes ställvis längs de planerade vägarna sträckning i olika höjdlägen för att på så sätt täcka in de olika topografiska förhållandena. Sammanlagt grävdes fem schakt med en sammanlagd längd av 740 meter. Schaktens bredd uppgick till 1,5 meter. Påträffade anläggningar grävdes ut till hälften och ritades av i plan och profil. Efter avslutad förundersökning återfylldes schakten.

Översiktsbild med vägförslagen svartmarkerade och schakten rödmarkerade.

Undersökningsresultat

Alla schakt grävdes i åkermark och generellt kan man säga åkrarna var hårt plöjda då plogdjupet gått ner i den sterila underliggande sanden eller moränen. Ett undantag var förundersökningsschaktet B där både kulturlager och anläggningar fanns bevarade. Om det har funnits lämningar i de övriga schakten är svårt att säga, men hursomhelst syntes inga rester eller spår av något dylikt.

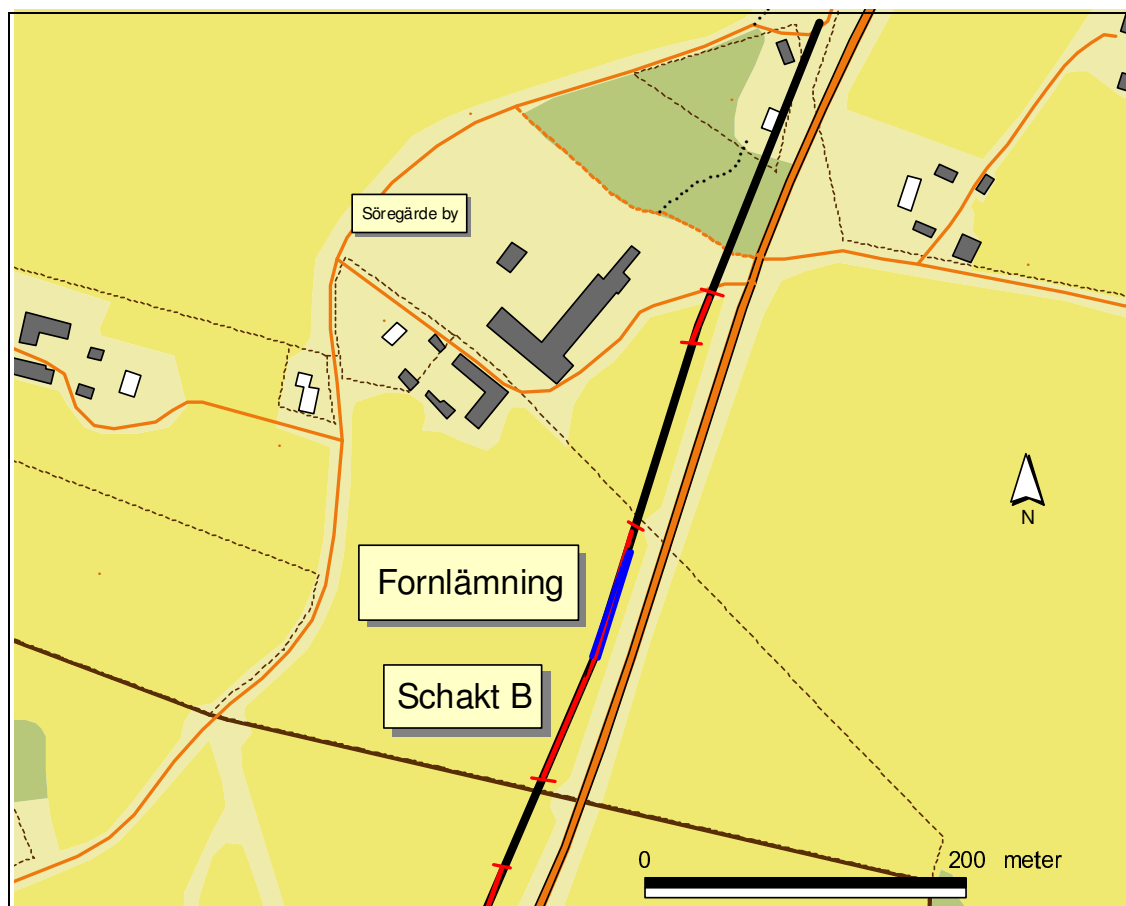
Förundersökningsschakt B grävdes över fastigheten Söregärde 8:1. Platsen utgörs av en flack ås som sluttar från Söregärde by åt öster. Inom en sträcka av ca 50 meter på gårdets norra hälft påträffades ett 25 meter långt kulturlager och fyra anläggningar. Lämningarna låg under ett 0,35 meter djupt matjordslager. Kulturlagrets tjocklek varierade med låg på ett genomsnitt av 0,05 meter. De underliggande anläggningarna utgjordes av två stolphål och två nedgrävningar. Det underliggande markslaget bestod av sand. Anläggningarna var välbevarade men tyvärr gick det inte att tillvarata kol ur dem på ett tillfredsställande sätt. Åkern finns upptagen i en inägodelningskarta från

1769. Där är den sparsamt beskriven men kallas "Olshorfvan" och har en blandad jordkvalitet, (åkern A på omslagsbild).

Tolkning

De lämningar som påträffades är med stor sannolikhet rester från en förhistorisk bebyggelse. Kulturlagrets vida utbredning talar också för en bosättning som haft en lång varaktighet. Frånvaron av fynd, såsom framförallt slaget stenmaterial, talar för att lämningarna härrör från en period yngre än stenåldern. Områdets fornlämningsbild har utöver stenålderslämningar en komplex järnåldersmiljö, i synnerhet kring Söregärde med skattfynd och järnframställningsplats. I samband med en arkeologisk förundersökning för en VA-ledning gjorde Kalmar läns museum fynd av en vikingatida bosättning i den nordvästra delen av Söregärde. I tolkningen föreslogs att lämningarna var rester från en stor boplats med fler än en gård. Söregärde tycks inte en särställning vad gäller bebyggelseintensitet.

De lämningar som påträffades vid den aktuella förundersökningen kan gott och väl utgöra rester av en föregångare till Söregärde by. Studier av bebyggelseutvecklingen under järnåldern på Öland har visat att byarna utgjort av flera spridda gårdar som först under högmedeltiden reglerades till att ligga mer sammanhållna i radbyar. Man kan ana att en viss förtätning av bebyggelsen redan sker under vikingatid. Inget talar emot att utvecklingen har varit densamma på fastlandsdelen av Kalmar län. Detta var också en problematik som anfördes inom E22-projektet, söder om Kalmar. Undersökningar som utfördes ibland annat i Skällby, Arby socken och Mören, Ljungby socken, visade hur ensamgårdar låg spridda i landskapet fram till tiden kring folkvandringstid. Därefter tycks en förtätning ske som förlagor till de medeltida inägo gränserna.

Schakt B med fornlämningens utbredning blåmarkerad.

Åtgärdsförslag

Kalmar läns museum har ingen erinran mot de planerade vägsträckningarna med undantag av den sträcka, FU-schakt B, där den förhistoriska lämningen påträffades. Lämningen är så pass välbevarad att den bör skyddas för ingrepp men skulle detta vara ofrånkomligt föreslår Kalmar läns museum att den undersöks arkeologiskt då den kan anses ha en hög vetenskaplig potential för studier angående järnålderslandskapets utveckling i regionen.